Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda". 30 Montgomery St.
Jersey City. N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 177. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 14-го СЕРПНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 14, 1980 No. 177. VOL. LXXXVII.

У Бостоні відзначено Тиждень Поневолених Націй

Бостон, Ма. /В УККА/ — Тут у середу, 16-го липня, відзначено Тиждень Поневолених Націй спеціяльним вічем перед стейтовим капітолем. Віче відкрив і ним проводив мгр Орест Шудлюк, голова Комітету ТПН, він між іншим сказав: „Сьогодні шлемо привіт усім поневоленим народам і відновляємо підтримку для свободи й незалежности всіх поневолених народів під московсько-комуністичним пануванням".

Після молитви в наміренні поневолених народів, яку провів о. декан Петро Огірко, парох місцевої української католицької церкви, привітальне слово виголосив губернатор Массачусетс, Едвард Дж. Кінг: „ТПН дає нам нагоду відзначити хоробрість і наполегливість народів, які сьогодні ще шукають і борються за свою свободу. Як сказано в проклямації, встановлення національних і незалежних держав поневоленими народами і деколонізація совєтської імперії спричиниться особливо до справедливого й тривкого миру у світі."

Листу поневолених народів прочитала Марія Вальзер, українка. Проклямацію президента Картера відчитала Дана Аустрас, литовка, а проклямацію губернатора Кінга прочитав Айварс Ога, литовець. Ізабеля Ріверо-Аргуллес, кубанка, прочитала уривок з промови-поради для вільного світу Патрика Генрі.

Головну промову виголосив Едвард Ф. Кінг, кандидат на губернатора від Республіканської партії в 1978 році, предсідник Бостонської Фінансової Комісії і активний політичний діяч в Массачусетс. Він сказав: „Наш бойкот олімпіяди в Москві був новим збудженням. Ми мусимо наполягати на це, щоб наш уряд поширив стурбовання, щоб людські права включали і національні права. Обоє є нероздільні. Наша держава, наші провідники і дипломати мусять настоювати на самовизначення і повну національну незалежність усіх народів."

Молодь, яка заступала Україну, Латвію, Литву, Естонію, Мадярщину, Кубу й Афганістан, виконала коротку драматизацію про поневолення й визволення поневолених народів. Заповідачем був Дон Меєр.

Перед закінченням Арійс Куцеріс, латиський євангельський священик, провів молитву, а Кармен Санчес, кубанка, і всі присутні відспівали „Боже благослови Америку." Прикінці кожна національна група відспівала свій національний гимн.

На вічі було понад 200 осіб. Між ними була група українських студентів із літньої школи з Гарвардського Центру Українських Студій. Студенти принесли зі собою відповідні транспаранти.

Губернатор Едвард Дж. Кінг проголосив тиждень від 13-го до 19-го липня Тижнем Поневолених Націй у Массачусетс. У делеґації до губернатора з нагоди підписання проклямації від Відділу УККА були: мгр Орест Шудлюк, Андрій Витвицький і адвокат Богдан Зозуля — заступник голови Відділу УККА.

У неділю, 13-го липня, на розпорядження кардинала Гумберта Медейроса, архиєпископа Бостону, відмовлено молитви в наміренні поневолених народів у католицьких церквах архидієцезії. У делеґації до кардинала від місцевого Відділу УККА були: інж. Конрад Гусак, голова; о. декан Петро Огірко, парох української католицької церкви; о. прот. Микола Невмержицький, парох української православної церкви; інж. Володимир Тутка, секретар, і Марія Вальзер. Молитви були відмовлені в обидвох церквах Бостону.

До всіх засобів масової інформації вислано пресові повідомлення, разом з копіями проклямацій президента губернатора. Долучено також брошурку, „Поневолені Нації в 1980 роках" що її видала Централя УККА.

Вістки про відзначення ТПН появилися у щоденнику „Бостон Ґлоуб", католицькому тижневику „Пайлет" — редакційна стаття, „Джемейка Плейн Ситізен" „Гайд Парк Трібюн" і „Дорчестер Арґус" помістили листа Ореста Шудлюка. Місячник „Ситизенс Форум" за липень-серпень помістив кілька статтей. „Вест Роксбурі — Парквей Транскрипт" помістив статтю Едварда Ф. Кінга, який був головним промовцем на вічі.

Відзначення ТПН в Бостоні підготовив Комітет Тижня Поневолених Націй, до якого входили представники від: місцевого Відділу УККА, Американської Національної Латиської Ліги, Литовської Американської Ради, Литовської Громади, Комітету за Вільний Афганістан та Інформаційного комітету про Кубу.

Знову на Союзівці буде цікавий кінець тижня

Кергонксон, Н.Й. — Сьомий кінець тижня від початку офіційного літнього сезону на мальовничій оселі Українського Народного Союзу заповідається так само успішно, як і попередні, настроєвими забавами в п'ятницю й суботу, 15-го і 17-го серпня, та мистецькою виставкою й зустріччю союзянок у неділю 17-го серпня.

В п'ятницю до танців гратиме оркестра Богдана Гірняка з солістом Ігорем Раковським. В суботу, о год. 8:30 вечора, сцена вгинатиметься від народних танців танцювальної групи з Асторії під керівництвом Ілейн Оприско, щоб через півтори години перейти в загальну забаву для всіх гостей Союзівки, на якій гратиме відома оркестра „Темпо".

В неділю — для шанувальників красного мистецтва скульптор д-р Богдан Кондра експонує свої твори, і одноразово на оселі проходитиме зустріч союзянок у відомому і традиційному вже „Дні союзянки". Членкині Союзу Українок Америки на цих щорічних зустрічах мають нагоду як ніде себе показати і інших людей побачити, та обмінятися думками, плянами, проєктами для ще більшого затіснення зв'язків поміж собою.

ПРЕДСТАВНИКИ АМЕРИКАНСЬКОГО УРЯДУ звернулися з інтервенцією до теперішніх керівників Південної Кореї на чолі з генералом Чон Ту Гваном, щоб судженим керівникам опозиції в Південній Корії забезпечити нормальний перебіг судового процесу, який має початися цього тижня. На лаві обвинувачених засяде лідер опозиції Кім Де Юнг і 23 інші особи. Серед обвинувачених — представники професійної інтеліґенції, письменники, священики та активні політичні й суспільні діячі. Всі вони обвинувачені в підготові державного перевороту отже у випадку визнання судом вини — на них можуть бути видані присуди смерти.

ПРЕЗИДЕНТ СКРІПИВ ЗАХИСТ КЕРІВНИЦТВА

Вашінгтон. — У слід за Директивою 59, якою Президент створив підстави для нової американської атомової стратегії, він видав Директиву 58, метою якої є скріпити безпеку, умови праці й пересування у випадку наглої потреби керівників державного апарату й командного складу збройних сил ЗСА.

Вже віддавна готові є укріплені й забезпечені від наслідків атомових і водневих бомб пункти збору державних і військових керівників, де вони могли б продовжати своє діло. Пункти ці для безпеки розкидані по різних частинах країни, а получені вони між собою такими засобами зв'язку, яких не можуть ушкодити ніякі воєнні операції чи ворожі акції. Приміщення тих пунктів є державною таємницею доступною тільки для обмеженого числа найвищих державних достойників, деякі з них з різних причин подані до публічного відома.

Директива ч. 58 є органічним доповненням до попередньої Директиви і без неї оборонні заходи ЗСА були б неповні. Сучасні воєнні інструменти й методи вможливлюють ворогові протягом дуже короткого часу поразити найважчою зброєю найважливіші невралгічні пункти країни. Протягом 10до15 хвилин атомове стрільно, випущене з совєтського підводного човна на Атлантійському океані може осягнути Вашінгтон з його центральними диспозиційними урядами й командними пунктами збройних сил. Очевидно, що на випадок війни ворог намагатиметься поразити власне центральні керівні і командні пункти, а не периферії. Власне тому охорона тих пунктів є першоплянововим завданням.

Цим заходом, одначе, не вичерпуються найконечніші оборонні потреби країни. Уряд ЗСА буде їх по черзі розв'язувати. Найближчим завданням є наладнати таку систему зв'язку внутрі країни, яка вможливила б навіть після атомової атаки отримувати інформації й передати доручення у найбільш віддалені закутки країни. В тій цілі державні і військові чинники переводять консультації з телефонічними, телеграфічними й радіоцентралями, щоб опрацювати відповідні пляни й приготовити засоби для безперервного зв'язку цілої держави з її керівними осередками. Директива ч. 53 саме має виконати це завдання.

В Афганістані розгорілися вуличні бої

Ісламабад, Пакістан. — Визвольна боротьба афганців проти Москви і її наємників увійшла в загострену фазу. Зріст незадоволення афганців і їхнього активного спротиву проти совєтської інвазії проявився у перенесенні боротьби в міста, де розгорілися вуличні бої. Друге й третє по величині міста Афганістану — Кандагар і Герат — стали тереном зударів між просовєтськими афганськими частинами і національними повстанцями.

Місяць Рамадан-час великого посту в махоммедан був періодом деякого сповільнення боротьби, коли ж Рамадан закінчився боротьба розгорілася зі збільшеною силою. Новістю тієї боротьби є її перенесення до великих міст, бо дотепер повстанці здебільшого оперували тільки у відкритому терені та по селах. Цікавим новим виявом є також уникання совєтськими відділами бойового заанґажування у вуличних боях. Згідно з опінією знавців викликане це двома моментами: насамперед совєтське командування хоче за всяку ціну зменшити кількість убитих серед своїх вояків, а крім цього совєтське командування вводить у бої свіжо вишколені афганські проурядові частини, які краще знають місцеві умови й таким чином можуть їх використати.

Сподіючись перенесення боротьби також у межі міста Кабуля совєтське командування підтягнуло туди значні танкові підкріплення. Стверджено також наявність панцерних возів, спеціяльно достосованих до вуличної боротьби.

Вуличними боями в великих містах не обмежився зріст бойової діяльности національних збройних сил. У цілому ряді провінцій, в яких бої були притихли, пожвавилася активність національних збройних з'єднань. До тих провінцій належать Кандагар, Кунар, Кундуз, Бадакшан і Льоґар.

Пожвавлення боротьби в Афганістані знову зактуалізувало спроби політичної полагоди конфлікту. В тому відношенні зарисувалися виразні два табори: афганське населення й афганські національні політичні кола, які вимагають безумовного відтягнення совєтських військ і очищення країни від будь-яких форм російської окупації, і міжнародні „посередники", які пропонують щоб афганці погодилися на якісь форми совєтської присутности.

В Америці

АМЕРИКАНЦІ МІНЯЮТЬ СВОЇ УПОДОБАННЯ, якщо мова про тренд в купівлі речей для дозвілля. Коли раніше перевага давалася автомобілям, різним розваговим возам чи човнам, або чомусь подібному, то тепер з огляду на ощаджування пального, ці речі лишаються невикуплені по крамницях. Натомість продаж роверів високо підскочив, як теж швидко й добре можна продати вивінування для фізичних вправ, що пояснюється тим, що американці бажають бути в добрій „фізичній формі".

В МІСЯЦЯХ ВІД ЛИПНЯ ДО ВЕРЕСНЯ включно Америка дістає свої найбільші транспорти забавок, одежі й електричного приладдя, вироблених в Гонґ Конґу, хоча цього року замовлення на ці речі були значно нижчі минулорічних. В 1979 році експорт забавок з Гонґ Конґу до ЗСА був зріс на 54 відсотки й становив понад 1 більйон долярів. Найголовнішим матеріялом для виробу іграшок і в цьому році все ще є дешева плястика.

ПІВДЕННА ХРИСТИЯНСЬКА Провідницька Конференція, яка якраз закінчила свою конвенцію в неділю, 10-го серпня в Клівленді, плянує відбути ряд мирних маршів у Вашінґтоні й всіх 50-ох столицях стейтів для здраматизування вимог негритянського населення про справжні права для них. Конференція була заснована д-ром Мартіном Лютером Кінґом, мол., в 1957 році з метою добитися рівноправности для чорного населення в Америці. Вона не підтримує кандидатів на політичні пости, але подала до відома ряд своїх побажань до них.

ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ ШУКАЄ ЄДНОСТИ

Ню Йорк, Н. Й. — Вівторок, 13-го серпня був великим днем для сенатора Едварда Кеннеді на конвенції Демократичної партії. Після його резиґнації з кандидатури на номіната демократів до цьогорічних президентських виборів, висунені ним пропозиції до плятформи партії були в значній мірі акцептовані, а його промова була ентузіястично прийнята учасниками конвенції.

У своїй промові сенатор Кеннеді підкреслив потребу оживити ту віру Демократичної партії, завдяки якій вона могла виконати конструктивну ролю в історії ЗСА, а ще більшу повинна відіграти в майбутньому. Міцний наголос поставив Кеннеді на економічні питання, які особливо гострі в сучасній господарській рецесії. Хоч його пропозицію контролі цін і заробітних платень конвенція відкинула, за те його пропозиція спеціяльної програми для обмеження числа безробітних при помочі створення 12-тибільйонового державного фонду викликала загальне признання й конвенцією прийнята як частина плятформи.

Пропозиція Кеннеді призначення 12 більйонів долярів на боротьбу з безробіттям згідно зі загальною опінією викличе спротив з боку президента Картера, бо її переведення в життя значно збільшило б дефіцит державного бюджету, а крім цього було б додатковим джерелом посилення інфляційного тиску. А боротьбу з інфляцією Президент і на далі вважає головним завданням на сучасному етапі.

Заклик сенатора Кеннеді до єдности Демократичної партії в цьогорічних виборах доповнений атакою на кандидата Республіканської партії Роналда Реґена і на цілу політичну програму тієї партії створили добру базу для відновлення поважно захитаної єдности Демократичної партії. Одначе реакція великої частини делеґатів виявила такі глибокі щілини в партії, що дальша дебата над плятформою, в якій Кеннеді заповів рішуче обстоювання своїх господарських постулятів, а яким рішуче протиставиться президент Картер, може привести ще до різних ускладнень. Чимала частина прихильників сенатора Кеннеді дала вислів своїм настроям, демонструючи гасла з висуненням Кеннеді на кандидата в президентських виборах 1984 року.

Президент Картер прибув на конвенцію в середу, 13-го серпня.

У світі

ТЕПЕРІШНІЙ КЕРІВНИК БОЛІВІЇ і голова військової хунти генерал Луіс Ґарсія Меза Техада заявив, що у випадку їхньої ізоляції з боку інших американських країн, вони самі реалізуватимуть свої політичні пляни. Державний переворот, який учинив генерал Техада з іншими військовиками засудили північноамериканські державні чинники. Вашінгтон припинив усі форми допомоги Болівії, не зважаючи на те, що довгі роки між обидвома країнами панували найкращі відносини й близька співпраця. У добі загострення конфлікту з Кубою ЗСА допомагали Болівії у вишколі військових частин та поліції, завдяки чому ті зліквідували з успіхом спробу Че Ґевари зробити з Болівії революційну базу для цілої Південної Америки. Тепер же військові кола не погодилися на перебрання влади представником болівійської лівиці, який здобув найбільше число голосів у виборах. Після досвіду з Кубою і короткого, але кривавого експерименту з лівим режимом президента Альєнде в Чіле національні кола південноамериканських країн рішені не допустити до створення пляцдармів комуністичної акції на своїх теренах.

ПІСЛЯ ВЕЛИКОЇ ХВИЛІ СТРАЙКІВ У ПОЛЬЩІ, які вибухали в різних частинах країни і після проголошення урядом значної підвишки на м'ясо і м'ясні продукти, здавалося, що прийде до злагіднення страйкової ситуації. Державні комуністичні чинники пішли більшою чи меншою мірою на зустріч вимогам робітників, дали їм підвишку й хвиля страйків почала стихати. Тому до деякої міри несподіванкою був вибух страйку серед варшавських міських робітників відділу чищення міста. Після їхнього виходу на страйк вулиці в дуже короткому часі прибрали жалюгідний вигляд, і тому і в цьому випадку міські чинники рішили піти на уступки. Одначе не всі передмістя прийняли умови міської управи й деякі далі страйкували. Тоді органи безпеки перейшли до ламання страйку силою. Одним з перших об'явів цього був арешт робітничого лідера Марека Ґлєсмана, водія очищувального вантажника. Арешт Ґлєсмана викликав обурення серед робітників, що може породити зміцнення страйкових тенденцій серед робітників.

У ЖЕНЕВІ, ШВАЙЦАРІЯ, ПОЧАЛАСЯ міжнародна конференція для припинення поширювання продукції атомової зброї. У конференції беруть участь держави, які 1979 року підписали договір про припинення поширювання атомової зброї. До тих держав з так званих атомових країн, тобто країн, які вже випродукували й випробували свою атомову зброю, не належать Франція й КНР які відмовилися підписати минулорічний договір. Так само в женевській конференції не беруть участи держави, які здобули можливість таку зброю у своїх індустріяльних улаштуваннях побудувати й мають відповідні запаси урану, тобто Арґентина, Бразилія Єгипет, Індія, Пакістан і Південна Африка. Таким чином в конференції беруть участь тільки представники ЗСА Англії і СССР.

РЕЧНИК ПЕНТАҐОНУ ПОВІДОМИВ, що протягом найближчих декількох років розбудова морських і летунських баз на Індійському океані коштуватиме понад один більйон долярів. Крім баз на британському острові Дієґо Ґарсія, в Сомалії та в Ємені американські збройні сили потребують міцної точки опору в районі Червоного моря. Від якогось часу кружляють поголоски, що американські дипломатичні чинники при співучасти представників Пентаґону ведуть розмови з урядом Єгипту в справі створення американської бази на єгипетському півострові Рас Банас, одному з найдогідніших місць на таку базу власне в районі Червоного моря. Речник Пентаґону заперечив, що такі розмови відбуваються. Але він додав, що заінсталювання і втримування спеціяльних частин для негайної акції в потребі в тих просторах коштуватиме коло п'ять більйонів долярів річно.

АНТОНЮК РОЗПОВІДАЄ ПРО СВІЙ ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ

ПОЯВИЛИСЬ НОВІ ДОКУМЕНТИ ПРО НЕДУҐУ І УВ'ЯЗНЕННЯ

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — У самвидаві поширюється збірка документів про недугу, ув'язнення та заслання українського політв'язня Зіновія Антонюка. Перший з тих документів (лист у справі медичної допомоги до ген. Петрова, одного з керівників МВД СССР) — друкуємо в цілості, з інших — вийнятки.

З. Антонюк, 1933 року народження, за професією інженер - економіст був арештований в 1972 році під час масових арештів української інтеліґенції і засуджений на 7 років таборів та 5 років заслання. Під сучасну пору відбуває заслання.

„Заява.

Медичне управління МВД СРСР, заміснbackикові начальника управління ген. Пєтрову — від Антонюка З. П. (Пермська обл., ВС-389/35)

Я, до ув'язнення, перебував на обліку в туберкульозному диспансері, мав свого часу хірургічне втручення на правій нозі й правій руці з приводу туберкульози кости. Довгий час хворію на холецистит. В ув'язненні дістав ще цілу китицю захворювань, починаючи від органів травлення і кінчаючи двосторонньою грижею.

У Володимирській в'язниці мав два тяжкі приступи стенокардії з тривалою втратою свідомости. У в'язниці у мене відновилася туберкульоза кости, що її тюремна медицина соромливо нарекла „остеохондроз". На початку 1978 року, під час перебування у в'язничній лікарні з приводу цього нещасного остеохондрозу в мене почалася пухлина на статевих органах, і в червні після прибуття до зони ВС-389/35 набрала загрозливих розмірів. Мене поклали на три тижні до лікарні, і пухлина зменшилась до нормального розміру (правда не так скоро, як раніше). Мене постійно переслідують сильні болі в промежині, в прямій кишці; головний біль у скронях та потилиці, сильний, тупий біль у плечах, суглобах, рук, ніг, у грудній клітці. Болить коло серця, часто крутиться голова, нудить і пече під грудьми, під ребрами. Біль не дає ні спати, ні працювати. Я перетворююся в руїну.

Другий місяць дають мені фтивазид і ПАСК, але суттєвих змін на краще немає. Мабуть начальник медичної частини установи ВС-289/35 не може забезпечити суттєвого покращення мого здоров'я у цих умовах. (Спочатку Шелія /табірний лікар/, сам пропонував мені поїхати в Центральну лікарню на обстеження від „а" до „я", тому, що в ‚умовах зони' немає змоги зібрати всі об'єктивні дані про мій організм. Потім він відмовився від своєї пропозиції, мовляв, не може післати... Але мій стан здоров'я від самих розмов не кращає).

Тому прошу Вас допомогти мені дістати ефективну медичну допомогу. Ви можете допомогти мені в один з трьох нищенаведених способів:

1. Відвезти мене на обстеження та лікування у Центральну лікарню МВД в Ленінграді.

2. Запросити необхідну бригаду висококваліфікованих лікарів з обслуговуючим персоналом, здатним оперативно, на місці зібрати всі необхідні об'єктивні дані про мій стан здоров'я, поставити точну діягнозу та призначити ефективне лікування.

3. Дозволити дружині запросити, за її рахунок, необхідних лікарів до мене з Москви, Києва чи інших міст.

З. Антонюк

Вересень 1978

(Закінчення на ст. 3-ій)

Дещо про високий стиль моди в СССР

(зв). — Напередодні Олімпійських ігрищ, французький двомісячник „Жарден Де Мод" /„Город Моди"/ зустрів „стилягу" зі Совєтського Союзу.

Вітя народився в Україні. Вже змалку краса її природи і барвистий фольклор притягали його до естетики. Він вписався до Текстильного інституту в Москві, де на дану тему треба було здавати іспити з рисунку і композиції, але де й вимагали теж творчої праці з літератури та необхідні курси історії СССР.

„Там, каже Вітя, мода плянована так ‚як сільське господарство або сталеварня".

Бо Міністерство легкої індустрії створило Комісію естетики, що встановлює „лінію" моди два роки наперед. Західній вплив значний в рисунках, ескізах. Але подорож від ескіза до крамниці — довга: триває власне два роки, під час яких притаманності західньої естетики затрачаються в наслідок різних „поправок" різних посередників. Мистецька рада моди дискутує над кожним ескізом, а тоді виправляє уже здійснений модель. Дирекція фабрики також дозволяє собі переробляти проєкт на свій лад, значить вибирає інший, переважно дешевий матеріял для вироблення ноші, або відкидає деякі дрібні, дискретні але важливі нюанси, які саме додають оригінальности моделеві. Таким чином, мистець дуже часто здивований спартаченням свого власного твору.

Можна зрозуміти чому Вітя, приїхавши до Парижу, бажає там залишитися, хоч би ради своєї кар'єри, бож тут на Заході ніхто йому не „виправлятиме" ескізів, ані не нівечитиме його таланту.

ПРИГАДКА

Пригадуємо всім ВШ Передплатникам „Свободи", що з днем 1-го червня ц. р. одержують англомовний „Український Тижневик" тільки ті передплатники щоденника, які вислали замовлення і належну передплату „Українського Тижневика". Для вигоди тих передплатників, які бажають одержувати „Український Тижневик", але ще не вислали такого замовлення і передплати, поміщуємо в цьому числі відповідний формуляр, що його можна вирізати і переслати виповненого разом з чеком передплати до Адміністрації „Свободи"..

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper (SECD 530-420) published daily exept Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: на рік — $30.00, на півроку — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

„Перша Пані" у Білому Домі

Найбільшою, мабуть, атракцією для відвідувачів славетнього Смітсонського Інституту у Вашінгтоні є колекція воскових фігур природної величини — всіх дотеперішніх дружин всіх президентів Америки в елегантних сукнях. Хоча Джіммі Картер є 39-им з черги президентом ЗСА — його дружина Розалин є 41-ою „першою пані", бо деякі президенти були двічі одружені, а тільки один, Джеймс Бюкенен, 15-ий з черги президент, не був одружений. Так, як кожен американський хлопчина мріє, щоби стати мешканцем Білого Дому, так само кожна дівчина мріє, щоби стати „першою пані".

Але це питання не тільки для романтичних дівочих мрій — воно також суто політичне, бо не є байдужою справою, хто матиме на діючого президента такий вплив, як його має кожна дружина на кожного свого чоловіка. І цим самим це було зрозумілим і логічним явищем, що на конвенції Республіканської партії у Детройті всі її члени цікавилися потенціяльною „першою пані". Делегати й представники преси, радіостанцій і телевізії цікавилися дружинами Роналда Реґена та кандидата на віцепрезидента, Джорджа Буша.

Як кожен із 39-ох американських президентів перейшов до історії із притаманними йому рисами характеру та з балянсом успіхів і невдач у керуванні цією великодержавою, так само й дружини президентів відзначалися різними притаманними рисами вдачі й відіграли різну ролю в історії цієї країни. Марта Вашінґтон перейшла до історії, як найбільша для свого чоловіка, Джорджа Вашінґтона, моральна підпора у критичних моментах Визвольної війни. Доротея „Доллі" Медісон відзначалася неабиякою красою і втішалася великою популярністю. Едіт Вілсон була тугою, енерґійною, впертою жінкою, яка кілька місяців затаювала важку недугу свого чоловіка, яка не дозволяла йому виконувати складні й трудні обов'язки голови держави та який мав затяжний конфлікт з Сенатом, що не захотів ратифікувати Версальський мировий договір, який закінчував Першу світову війну. Елеонот Рузвелт брала активну участь в громадському житті за і після смерти свого чоловіка, Френклина Д. Рузвелта і була активною журналісткою. Бесс Труман, навпаки, була типом радше хатньої господині. Меймі Айзенгавер користувалася великою популярністю, не втручалася до політики ані до військових справ. Двайт Айзенгавер був, як відомо, американським національним героєм. Джеклін Кеннеді займалась мистецтвом і здобула собі подив своєю достойною поставою, коли на її очах згинув в атентаті її чоловік, президент Джон Кеннеді. Пет Ніксон була колишньою вчителькою, і якщо б Ричард Ніксон послухав був її поради і знищив злощасні стрічки з усіх нарад і розмов, що їх вів у Білому Домі, то не мусів би передчасно зрікатися президентури.

Розалин Картер вела активну кампанію у цьогорічних правиборах і не раз заступала свого чоловіка в репрезентативних функціях з уваги на ситуацію в Ірані і Афганістані.

І тепер пресові й телевізійні коментатори призадумуються над ролею, яку відіґраватимуть Ненсі Реґен і Барбара Буш — якщо в осінніх президентських виборах виграють республіканці. Із тих коментарів довідуємося, що вдачі, нахили і звички обох тих дружин двох дуже видатних американських державних діячів-політиків дуже різні. Коли, наприклад, Ненсі Реґен, дружина колишнього видатного фільмового актора, прикладає велику увагу до свого зовнішнього вигляду і до суконь, то Барбара Буш про це зовсім не дбає. Зате Барбара Буш привикла щораз змінювати місце замешкання; тому, що її чоловік виконував різні дипломатичні місії, вона їздила з ним по всьому світі і 14 місяців мешкала у Пекіні в Китаї, де Джордж Буш був першим амбасадором. Ненсі Реґен буцімто не дуже цікавиться політикою, зате Барбара Буш — першорядний промовець і енерґійний виборчий пропаґатор. Пані Барбара Буш вміє приєднувати собі приятелів, а Ненсі Реґен залишає цю прикмету, потрібну політикові, — свому чоловікові.

Висновок коментаторів такий, що кожна з тих двох жінок була б першорядною репрезентаторкою у Білому Домі і кожна з них буде „атутом" свого чоловіка у президентській кампанії.

СЕРЕД РЕСПУБЛІКАНЦІВ В АМЕРИЦІ панує великий оптимізм, що в цьогорічних президентських виборах не тільки Білий Дім, але й Сенат і Палату Репрезентантів їм вдасться взяти в свої руки. Проте знавці справи охолоджують цей ентузіязм, кажучи, що подібне сталося лише в 1952 році, коли Президентом країни обрано було Двайта Айзенгавера, бо „Айк" був справжнім героєм в очах американців, а таким героєм не є Роналд Реґен.

Т. Т.

НА ДОБРІЙ ДОРОЗІ

Українські катедри в Гарвардському університеті і тамошній Український Науковий Інститут були дуже добрим початком для української науки у вільному світі. Почин у Гарварді відкрив нам дорогу до інших високих шкіл. Після Гарварду вже ніхто з нас не задоволиться малим здобутком на науковому відтинку. Цим ми не хочемо сказати, що в Гарварді вже все зроблено. Навпаки, там ще є багато дечого до зроблення, але це вже, мабуть, зробить молоде покоління українських науковців діяспори.

Приспішена розв'язка

Немає двох думок, що Гарвард спричинився до приспішеної розв'язки проблеми Канадсько-Українського Інституту в Едмонтоні. Після постання тих двох наукових осередків просто аномалією було, що в Торонто, столиці української діяспори, при тамошньому університеті немає катедр україністики. Цю аномалію українська громадськість у Канаді, а в першу чергу українські мешканці Торонто дуже виразно усвідомлювали собі. І тому почин організації українських професіоналістів Канади, а вірніше Торонто, прийшов як дуже логічний і безспірний, громадою однодушно підтриманий чинник, без якого годі собі представити дальший розвиток нашого життя у світі.

Українські професіоналісти Торонто добре виконали своє завдання і протягом відносно короткого часу зібрали потрібну суму грошей, щоб українська катедра при університеті в Торонто стала доконаним фактом. До цього моменту все було в порядку. Але тут почалися комплікації, які могли нанести нам поважний удар. Зовсім несподівано для нас академічні чинники торонтонського університету без порозуміння і попередження української сторони, а зокрема тих чинників, що справу започаткували й перевели, покликали на катедру української історії молодого ученого, батьки якого походили з Карпатської України, і який сам був уродженцем ЗСА — д-ра Павла Маґочі.

Павло Маґочі не був чужою людиною для української громадськости. Навпаки, він був між нами широкознаний як солідний науковець, працьовита людина, один з кращих співробітників Гарварду, але... Це „але" було дуже вагоме. Павло Маґочі послідовно обороняв і розпрацьовував історію України, а чи радше Карпатської України і взагалі українського обширу Карпат з позицій частини учених XIX сторіччя, що їх і життя і наука зовсім відкинули. Д-р П. Маґочі обстоював думку, що в Карпатській Україні творилася органічно самостійна нація, чи національність — русинська, руська, рутенська, чи що, — а не частина українського народу. По цій лінії він також робив практичні заходи у житті, зокрема серед тієї групи українців в ЗСА, які себе називають руснаками чи русинами, або карпаторосами й насилу відштовхуються від українського пня. У своїй найновішій солідній науковій праці „The Sharing of a National Identity, Subcarpathian Rus" власне тих основних заложень він рішуче притримувався. Таким чином, книжка, побудована на солідному науковому багажі, багата вивченням численних джерел, мала хибу, бо замість чистої наукової праці давала забарвлену своєрідною ідеологією, або пересудами концепцію.

Протести

Тож не диво, що після несподіваної номінації д-ра П. Маґочі на катедру української історії в Торонто та ще й із негайним забезпеченням йому постійного прикріплення — „тенюр" — на тому університеті в українській громаді Торонто, Канади й узагалі в світі почалися сильні протести й негодування. Постала небезпека, що в зростаючому конфлікті може пропасти велика справа.

Тому українські професіоналісти Торонто зробили добру роботу, влаштувавши масову зустріч д-ра П. Маґочі з українською громадськістю Торонто, получену з його доповіддю. Доповідь д-ра П. Маґочі була великим успіхом. Не зважаючи на напружену атмосферу, д-р П. Маґочі спокійно й переконливо подав свої погляди на українську історію, на завдання української науки в світі та насвітлив, як він бачить себе і свою ролю на пості керівника катедри історії України в Торонтонському університеті.

Подаючи короткий конспект розвитку модерної української історіографії, д-р П. Маґочі підкреслив її початки в XIX з такими іменами, як Володимир Антонович, а опісля через Михайла Грушевського і Івана Крип'якевича та інших дійшов до її теперішнього стану. Власне по цій лінії він думає продовжувати свою працю на катедрі в Торонто. Та не лише це. Він плянує створити довкола себе колектив надійних і працьовитих молодих науковців, які зібраним зусиллям причиняться до забезпечення науці української історії в світі відповідного місця і відповідних здобутків. В програму своєї праці він

(Закінчення на ст. 3-ій)

СОВЄТСЬКА ПРЕСА ПРО ПОЛОВЧАКІВ

Київська газета „Молодь України" надрукувала на своїх сторінках у числі з 29-го липня ц. р. довшу коментовану вістку кореспондента совєтського пресового агенства ТАСС Н.Пахомова з Вашінґтону у справі української родини Михайла Половчака, яка приїхавши тому шість місяців до З'єднаних Стейтів Америки на постійний побут, вирішила повертатися до Совєтського Союзу. Довідавшися про заміри батьків, дочка Половчаків Наталія, якій несповна 18 років і середущий син Володимир, 12 років, не забажали повертатися з батьками в Україну і попросили американську владу надати їм право азилю на перебування в ЗСА без батьків, під опікою рідних чи тих осіб, яких американський суд приділить до часу повнолітности.

Старша дочка Наталія не мала жадних труднощів, бо приїхала до ЗСА на власний, а не родинний паспорт. Натомість навколо справи Володимира Половчака розвинулась ціла справа, про яку „Свобода" вже кількакратно інформувала.

Кореспондент ТАСС розпочинає своє звідомлення про родину Половчаків з нападу на Уряд президента Джіммі Картера, який, мовляв, „зорганізував чергову провокаційну витівку з явною метою внести додаткові ускладнення в радянсько-американські відносини, ще більше підірвати дух розрядки". В дальшому кореспондент Пахомов насміхається над рішенням Державного департаменту і Служби Іміґрації й натуралізації в Чікаґо, які надали право азилю Володимирові Половчакові, „фізично відірвавши його від батьків — радянських громадян". Пахомов ніразу не згадує, що Наталія і Володимир Половчаки покинули добровільно тимчасове приміщення батьків і добровільно виявили своє бажання залишитися у цій країні.

Пахомов присвятив також великий розділ своєї інформації батькам Володимира Ю.Л і А.М Половчакам і зробив аналогію їхнього життя та праці в Совєтському Союзі і З'єднаних Стейтах Америки. „На Україні, — пише Пахомов, — у Половчаків був свій будинок з присадибною ділянкою, глава сім'ї працював шофером і непогано заробляв, дружина вела домашнє господарство, старші діти вчились. Після прибуття до ЗСА вони підпали під категорію „біженців". Два місяці жили в Чікаґо у родички, не одержуючи від американських властей ніякої допомоги. Потім Половчаку вдалося влаштуватися чорноробом на сталеварному заводі, а його дружині — прибиральницею у лікарні. Розчарувавшись в американській дійсності, дізнавшись, почім у ЗСА ківш лиха, Половчаки попросили про дозвіл повернутися у Радянський Союз".

Стільки про обставини і побут в ЗСА Половчаків написав совєтський кореспондент. Решту своєї „інформації" він присвятив злобним нападам на „благодійників", які нібито заманили Володимира „подарувавши йому велосипед і обіцяли машину"; на американське судівництво, яке провело „судовий фарс" на „якому вирішувалось чи віддати дитину батькам"; на іміґраційні власті, які в порозумінні з Державним департаментом надали Володимирові право азилю і на всіх інших, що допомагали дітям влаштуватись.

А потім, за вивченою вже звичкою совєтської пропаганди, Пахомов повів „лобову" атаку на Уряд ЗСА, який нібито повністю відповідальний за таку поведінку чікаґських еміграційних властей і що це може мати „дуже далекосяжні наслідки не тільки для радянсько-американських відносин (усі члени сім'ї Половчаків є радянськими громадянами), а й для міжнародного правопорядку в цілому".

Говорить Пахомов також „про порушення усіх принципів моралі і гуманності, включаючи і принципи возз'єднання сімей, що їх містить заключний акт наради з питань безпеки і співробітництва в Европі". Очевидно, ані Пахомов, ані ТАСС ні словом не згадують про сотні тисяч „порушень" згаданих вище принципів у Совєтському Союзі, які, після випадку з Половчаками варто б піднести на міжнародних форумах, зокрема в Об'єднаних Націях і на конференції в Мадриді.

Дописи з життя громад, установ, організацій чи осіб мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками й писати розбірливо. Дописи слід надсилати до десяти днів після відбуття даної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи й правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища, не скорочуючи їх. У випадку англійських імен чи назв треба дати в дужках і їх.

Лука Луців

ПРО МАТУРУ — ТОЙ, ХТО ПИТАВ

Часто згадують про матуру, чи іспит зрілости ті, які її „здавали", а ми згадаємо трохи цікавого про матуру як той, хто був екзамінатором при закінченні середньої школи.

Так склалося, що протягом небагатьох років я працював у Рогатині, Сокалі, Самборі, Коросні, і знову в Самборі і тому маю багато спогадів про те, як воно було при тому екзамені, що був пострахом для бідних учнів, бо ним страшили деякі вчителі вже від сьомої кляси гімназії (вона була восьмирічна).

Зачну від Рогатина. Там я питав при матурі в 1929 році. Предсідником комісії був поляк-директор Бережанської гімназії. Крім нього ще був назначений Кураторією екзамінатор польської мови, який звався Звірський, і таким він в дійсності був, бо через нього велике число наших матурантів не здало тоді матури.

За зеленим столом сиділи з одного боку директор нашої гімназії д-р Микола Чайковський і присланий із Бережан голова Екзаменаційної комісії, якщо не помиляюся, то директор Райтер. З другого боку стола сідав той учитель, що питав зі свого предмету, а біля нього той учень, чи учениця, яка „здавала".

Здає українську мову Ісидор Нагаєвський, тепер відомий отець д-р науковець в Америці. Він мав із української мови дуже добре, багато читав і належав до кращих учнів. Я виписав на карточці йому три питання, показав цю карточку мені, я її передав матурантові, який біля мене сидів. За хвилину матурант Нагаєвський легко копнув мене в ногу і, користаючись з того, що предсідник щось говорив із директором Чайковським, сказав мені тихенько: „Пане професоре, я не пригадую собі лектури, що її подав". Я махнув йому легко рукою, і він заспокоївся, знаючи, що я не буду його питати того, що він забув, це значить малознану повість П. Мирного. Нагаєвський відповів задовільно на два перші питання (література і граматика) і на третє почав вступом про повістяра П. Мирного, згадуючи і назву тієї повісти, яку забув, та почав добре оцінювати творчість Мирного на основі знаних йому творів цього письменника і екзамін закінчився з успіхом.

•

У 1930 році навчав української мови в міській жіночій семінарії в Сокалі. Учениці (а їх було на 5-му курсі 45) сидять у лавках і пишуть матуральну українську задачу. Я сиджу за столом як „контролер", щоб не було ніяких надужить. Час призначений на написання завдання — п'ять годин. Учениця, яка виходить з кляси, мусіла принести мені своє завдання, і я під вже написаним, зазначав час виходу, а пізніше час повороту.

Я сидів за столом і дивився більше у вікно, як на клясу, щоб матурантки мали більшу свободу рухів у лавках. І вийшла з котроїсь лавки учениця та поклала перед мене свою зачату задачу, а сама пішла до дверей. Та нагло з якогось у неї сховку, перед дверима, вилетів на долівку один аркуш паперу, а за ним поспішили може з двадцять аркушів, а може це був цілий зшиток — не знаю, бо я „дивився" у вікно і вдавав, що не бачу і не чую того, як ціла кляса легко всміхнулася і зараз стримала сміх, побачивши, що я „не бачу і не чую нічого", як матурантка вхопила з долівки свою згубу та вибігла на коридор.

Самбір 1931 року. Мене назначили як екзамінатора української мови в приватній учительській семінарії в Самборі. Української мови в цій українській школі вчив учитель Дахнівський, який ставив великі вимоги до учениць і вони цей предмет добре знали. Та почувши, що їх питатиме не їхній учитель — боялися мене і вже наперед шукали протекції в мене, знаючи, що я вчив у Самборі і мешкав в пані Кульчицької. Коли приїхав до Самбора з Коросна, де я тоді працював, то вже в парку і пізніше на вулицях приступали до мене деякі особи, шукаючи протекції для деяких учениць. Я їх заспокоював, що не треба протекції, що все буде добре і без неї, бо задачі, які я віз зі собою поправлені ще в Коросні, добре написані... Та страх матуранток не зменшувався — незнаний професор, присланий Кураторією, який він...

Предсідником Комісії був візитатор С. Білинкевич. Першого дня здавали вісім матуранток. Всі вони здали, коли я виходив на коридор по полудні, там стояли численні учениці, що мали б здавати матуру в найближчому році, і запрошували мене, щоб я і за рік приїхав до них на матуру. Та треба було показати і візитаторові і ученицям, що я таки вимагаю знання з україн-

(Закінгення на стор. 4)

Мирослав Семчишин

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ І СТАН ЇЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

(Доповідь, у скороченій формі, була виголошена під час конференції ПКУС у Гарварді, 31-го травня ц.р.)

(3)

ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Новіші часи, від закінчення Другої світової війни, принесли дещо нового матеріялу в досліджуванні української культури.

Тут на перше місце висувається курс лекцій п.з. „Українська культура", видання Українського Технічно-господарського Інституту, який в 20-30-их роках дуже успішно працював у Празі, а згодом його перенесено до Західньої Німеччини. Курс цей був призначений для вжитку студентів цієї високої української школи на еміграції, що поруч УВУ була нашою справжньою гордістю. Був він виданий, на жаль, у циклостильній шаті за редакцією видатного історика мистецтва Дм. Антоновича (Подєбради, 1940 — перше видання і друге Реґенсбурґ—Берхтесґаден 1947). Авторами цих лекцій на теми різних ділянок української культури (освіта, виховання, філософія, театр і т.п.) були такі відомі в той час на еміграції українські наукові сили, як: Дм. Чижевський, Дм. Дорошенко, Вол. Січинський, Ол. Лотоцький, А. Яковлів й інші. А проте це видання має на собі штамп тільки університетських лекцій, з доволі обмеженою бібліографією (зрештою тоді тільки доступною) і приходиться жаліти, що цей саме курс не діждався солідної редакційної обробки і справжнього відповідно оформленого книжкового видання. Сьогодні — він велика бібліографічна рідкість.

Черговою великою заслугою української еміґрації в перші післявоєнні роки було видання тритомової тематичної Енциклопедії Українознавства (Мюнхен-Ню Йорк, 1949). В ній чи не вперше появились синтетичні статті, що вийшли з-під пера О. Пріцака і Дм. Чижевського, присвячені темі вивчення і студій українського культурознавства з відповідно підібраною бібліографією. Автори цих статтей не тільки з'ясували стан досліджень української культури, але дали теж характеристику тих усіх складників, що в різні епохи мали впливи на підґрунтя і процес формування української культури.

Іншим і прикметним явищем цих післявоєнних (а втім ще й воєнних) років була поява кількох важливих публікацій про нашу культуру у німецькій мові. Згадати б тільки працю Дм. Антоновича у німецькому збірному виданні „Гандбух дер Культурґешіхте", праці І. Мірчука в редаґованім ним „Гандбух дер Украіне" і його ж „Ґешіхте дер украініше культур". А дальше треба згадати теж у німецькій мові працю Дм. Чижевського про „Впливи західньоевропейської філософії на давню українську філософію", і інші розвідки з тієї ділянки цього ж заслуженого вченого.

Гарним завершенням українських науковців у післявоєнній західній Німеччині було видання збірника статтей англійською мовою за редакцією І. Мірчука п.з. „Юкрейн енд ітс піпл", (Мюнхен, 1949 р.) У цій книзі на 270-ох сторінках вміщено доволі багато інформаційного матеріялу про українську історію, географію, демографію, про українську Церкву. Кілька розділів присвячено справам української культури та таким її ділянкам, як: література, мистецтво, музика, театр тощо. Це добре і популярне, науково опрацьоване видання має обширну бібліографію і в тому часі воно було єдиним довідником про Україну, та її культурі в англійській мові. До цього ж періоду треба зарахувати теж вартісну книжку В. Січинського „Чужинці про Україну" в мовах німецькій і англійській.

І знову приходиться ствердити, що деякі з цих видань з'явились теж у доволі критичні часи війни у політичних спекуляцій українським питанням гітлерівською Німеччиною, а теж в післявоєнних роках, коли то треба було скласти основний довідник про Україну для англосакського світу. Значить, знову історичний і політичний моменти були вирішними у їхній появі і українська наука знову станула на сторожі основних інтересів українського народу. Крім усіх названих видань ув українській і чужих мовах, появилась в останніх трьох декадах ціла низка окремих розвідок-монографій і студій чи статтей на різні теми з ділянки українського культурознавства, які значно збагатили наш дорібок у цій важливій ділянці. І так, наприклад, у двотомовій „Історії України" Н. Полонської-Василенко подибуємо чимало інформації із різних ділянок української культури в хронологічному порядку; появились цінні праці з українського літературознавства, Дм. Чижевського, І. Кошелівця, Б. Кравцева, Ю. Лавріненка історії української Церкви і християнізації країни /праці М. Чубатого, І. Власовського, І. Андрусяка/, з праісторії України /І. Нагаєвського, О. Домбровського/, ряд монографій з мистецтвознавства /В. Січинського, О. Повстенка, Св. Гординського/ і української пісенности і музикології /З. Лиська/. Розмір цієї інформативної статті не дає можливости всі ці праці схарактеризувати, чи хоч би назвати чимало інших, які появились в останніх роках. Усі вони разом взяті творять великий вклад української науки в окремі ділянки історії української культури і ждуть свого синтетичного опрацювання.

Праці підсовєтської України

Ця важлива і різновидна ділянка надто велика і багатогранна, щоб могти детально тут її розглянути. Жде вона свого дослідника, бо творить вона окремий аспект наукових досліджень цілости проблематики українського культурознавства. А все ж таки годі поминути її мовчанкою, дармащо — ми свідомі того, що українська наука втиснена в прокрустове ложе марксо-ленінської ідеології вимушена користуватись „протекторатом" й напрямними старшобратської науки. А проте, не зважаючи на це, появились в Україні післявоєнного періоду декілька цінних і вартісних монографій чи принагідних збірників статтей з ділянки української культури а до таких, наприклад, зарахувати можна Я. Ісаєвича „Джерела до історії країнської культури доби феодалізму" чи його ж книжечку про „Братства і їх роля в розвитку української культури". Вони назагал вільні від догматизму совєтської науки і в них дослідник знайде чимало важливого, і досі не опублікованого фактичного матеріялу.

(Продовження буде)

УСПІХИ НАШОЇ МОЛОДІ

Г. Слинько — „Визначна Православна Року"

На 33-ій річній конвенції Української Православної Ліги, що відбулася у Янгставні, Огайо, в днях між 16-им, а 20-им липня ц. р., нагороджено найвищим відзначенням Ліги Галю Слинько з Ірвінгтону, Н. Дж., як „Визначну Православну Року".

Це відзначення проголошено на бенкеті при участі 500 делегатів і гостей. Цю нагороду Ліга присуджує на основі праці й виконування різних функцій в управі Ліги й церковних організаціях а теж на підставі громадської активности й усвідомлюючої праці в імені Української Православної Церкви та українського народу.

Галя Слинько

Г. Слинько, дочка Никифора й Уляни Слиньків, яка закінчила Стейтовий коледж у Джерзі Ситі, Н. Дж., і тепер працює при компютерах у підприємстві Корсовер і Коген, є членом Української Православної Церкви св. Вознесіння у Мейплвуді, у якій належить до Ради Тростистів, співає в хорі, вчить у Недільній школі, є секретаркою старшого Відділу УПЛіги, а також сповняє функцію скарбника в Нюйорксько-Нюджерській Окрузі. Вона була й членом Управи місцевого Відділу УККА в Нюарку-Ірвінгтоні.

Галя є членом 76-го Відділу УНСоюзу.

Н.Н.

Перший речиталь

Леся Кізима, молода піяністка з Мічиґену

Леся Кізима, учениця вчительки музики проф. Марти Тарнавської й член Українського Музичного Інституту в Детройті, виступила із своїм першим самостійним фортепіяновим речиталем з початком цього року в Українсько — Американському Осередку, дім ЦМІ в Детройті, вже понад 25 років.

Перша частина програми складалася із „Органної прелюдії ґ-моль" Й. С. Баха-Сільоті, „Сонати", оп.2, ч.1 (еф-моль) Бетговена, та „Експромптом", оп. 90 (ґесдур) Шуберта. в другій частині були твори Ревуцького, Барвінського, Дебюсі і на закінчення — два твори Шопена.

Шістнадцятирічна піяністка виявила свій артистичний помисел і досить розвинену техніку вже в першій частині програми, найкраще й найсвобідніше в гранні Шуберта „Експромпт". Кольорит тонів і духове переживання музичної мови цього твору лишилися в пам'яті слухачів через перерву й напевно, надовго.

Твори Ревуцького — „Вальс" — і Барвінського — „Прелюд е-моль" і „Хорал дес-дур" — були віддані лагідними тонами, з добрим темпом та зі сильним опанованим ритмом. „Арабеска" Дебюсі була картина звукового імпресіонізму в стилі дорослого мистця. Разом із „Експромптом" Шуберта ця „Арабеска" у виконанні молодої піяністки готова для запису на плиті для професійного музичного світу.

Твори Шопена, „Ноктюрн б-дур" і „Польонез ціс-моль", які технічно дуже вимогливі, Леся загально опанувала з технічного боку й передала їх у дусі романтизму. Її піянізм, сила інтерпретації та динамічне поле вже широкі і мають потенціял безмежности. Безумовно речиталь Лесі Кізими був найвищого рівня і я — захоплений слухач — напевно не єдиний, що чекаю нетерпеливо на наступний виступ цієї молодої піяністки.

А.Никифоряк

На добрій дорозі

(Закінчення зі ст. 2-ої)

включає студії сучасного розвитку української нації і її боротьби за відновлення власної держави, що є нормальним і позитивним, та прямо неминучим явищем у розвитку і взагалі в житті народу.

Проф. Маґочі виявив цілий ряд новаторських замислів, які він думає перевести в університеті у Торонто. Він зокрема підкреслив потребу створити і піднести на відповідний рівень бібліотеку й збірки документів при університеті. Без джерел, без доступу й вивчування основ важко уявити собі справжніх науковців і успішну наукову працю.

Проф. Маґочі свідомий, що наука є частиною життя народу, вона невідлучна від нації, її життєвої творчости і її прагнень. І власне це творить невідривну частину студій історії кожного народу. Власне так він буде трактувати історію українського народу на своїй катедрі. Впрочім, успіхи й висліди будуть єдиним мірилом правильности, чи неправильности постанови як і єдиною пробою виконаної праці.

Відпруження

Стільки про проф. П. Маґочі. Початкова насторожeність, а навіть збентеження під час тієї доповіді поступово уступали місце відпруженню, увазі, а навіть захопленню. Так і було видно на лицях численних учасників їхню радість, що вони зустріли те, чого прагнуть, чого потребує українська громадськість Торонто, Канади і взагалі ціла українська громада, а найважливіше українська наука, яка спотворена на рідних землях російськими шовіністами та їхніми українськими вислужниками власне тут у вільному світі має єдину можливість розвиватися вільно від совєтсько-російської контролі й цензури. Сповнені надій слухачі виступу д-ра П. Маґочі опускали залю. Вони були впевнені, що він їх не заведе.

Антотюк розповідає...

(Закінчення зі стор. 1)

Урівки з документів, що свідчать про брутальне, нелюдяне ставлення адміністрації і медичної обслуги до хворого Зіновія Антонюка.

(Детальний опис Антонюкового етапу на заслання ми подали 9-го травня 1979 року — пресовий комунікат ч. 43/79).

„23 жовтня (1978), пізно ввечорі, напередодні приїзду медичної комісії з Перми ‚мене поклали вдруге до лікарні. Медкомісія приїхала в складі уролога, фтизіятра та інших. 25 жовтня була підтверджена діягноза — туберкульоза статевих органів, а про легені сказали, що активного процесу тепер немає.

30 жовтня виписали з лікарні, з пропозицією чекати на етап до Ленінграду в зоні (але ж зона — це праця, і я зрозумів, що з поїздки до Ленінграду нічого не вийде, хоч Шелія й клявся, що доки його не вигнали з праці — поїздка відбудеться).

Протитуберкульозні препарати (ПАС і фтивазид) одержував цілий листопад, але з трудноощами, бо лікар-терапевт Чепкасова (дружина чекіста), що тимчасово заміняла Шелію, коли його вигнали з роботи, радила не приймати нічого до поїздки в Ленінград.

27 грудня одначе, замість до Ленінграду, мене відправили на етап (до Бодайбо — місця заслання).

Від 28 грудня до 3 січня перебув у Свердловському ізоляторі (майже без інцидентів).

3 січня (1979) конвой забрав мене на етап до Новосибірська... (де) я був покараний начальником в'язниці на 9 діб карцеру...

З Новосибірська до Іркутська я їхав разом з кримінальниками — восьмеро в камері, розрахованій на 3 особи...

18 січня, увечорі, мені наділи на руки кайдани, як і всім кримінальникам, і літаком привезли до Бодайбинської в'язниці. Того ж самого дня через міліцію відпустити з-під варти...

... Від 29 січня (1979) лежу в туберкульозній санаторії, куди мене спрямували після повторного рентґену...

Проте уролога в Бодайбо нема. 15 березня з приїздом комісії з Іркутського туберкулічного диспансера в особі фтизіятра Волкової, мені пощастило: вона з увагою поставилась до моїх скарг і прогнозів туберкульози сечостатевої системи, написала, що в мене туберкульоза сечостатевої сфери і що потрібне лікування в урологічному відділі обласного туберкульозного диспансера. Міліція дуже швидко видала мені дозвіл (правда, зобов'язуючи вернутися через місяць, але тут може допомогти медицина і засвідчити, що одного місяця мало — звичайно треба 3 до 8 місяців, якщо справи йдуть добре).

Від 27 березня я перебуваю в урологічному відділі обласного туберкулічного диспансера...

Від 27 березня до 9 квітня — обслідування (дуже, дуже докладні). Кінцева діягноза: туберкульоза статевих органів (та ж діягноза, що була поставлена після повернення з тюрми). Лікування почалося відразу. Лікарі вважають, що покищо оперувати немає потреби.

Учора, 5 червня, під час лікарського обходу, вирнула випадково моя найближча перспектива: лікування треба продовжувати, але лікуватися маю амбуляторійно...

Сьогодні, 21 червня, під час обходу, лікар Антонова Зінаїда Максимівна (вона ж завідувач урологічного відділу) в присутності усіх в палаті, сказала, що мене треба лікувати (так, як тепер) ще цілий рік, але я вже можу працювати. Чому така нагальність повернути мене до суспільно корисної праці?..

6 липня, ввечорі прилетів до Бодайбо... Лікар, виписуючи мене з лікарні, говорила, що ‚вказана тільки легка робота', ‚наприклад, доручать вам сторожити щонебудь'. Пізнаю слова начальства (точніше, що лікар консультувалась з медичним начальством). Говорила, що туберкульоза є в активній стадії (в сечостатевих органах), а теж існує загроза відновлення її на хребці (покищо стримана). Тут зобов'язані мене госпіталізувати і продовжувати лікування, призначене в Іркутську.

В Іркутську було так: спочатку завідував урологічним відділом Антонова З. М. (вона ж мій лікар) говорила, що буду у них на лікуванні 6-8 місяців (інших тримають 10 й більше)... А десь в половині травня, старша медсестра урологічного відділу Машинська Людмила Олексіївна розпочала ‚заходи дружби' відносно мене (так, що і в пику не плюнеш: поперше — жінка, а подруге — адже ж з дружніх мотивів) і говорить, що мене випишуть і повернуть до Бодайбо, але ж там нема уролога, і взагалі, це ж не Іркутськ, ... і якщо я 1) негайно не припиню листування (за виїмком до дружини), 2) не забороню відвідувати себе друзям...

Перший раз я обернув усе в жарт, вдав, що не розумію що від мене вимагають. Потім прийшли різні попередження, мовляв, ‚завтра буде ‚шмон' (обшук), тому треба знищити всі свої папери!' А кілька днів пізніше всі вимоги знову повторилися. Я сказав, що не люблю таких розмов і наступного дня оповів про цю розмову завідуючій відділом Антоновій З. М., з проханням висловити ці вимоги офіційно, без нашептувань, нею особисто, а якщо вона не в курсі справи, то хай потвердить головний лікар. Антонова, приголомшена, сказала: ‚Я пораджуся з головним лікарем? Наступного дня сказала, що ні вона, ні головний лікар не мають до мене ніяких претенсій, як до хворого, а все інше їх не цікавить, що все це власна вигадка старшої медсестри...

Одна цікава деталь. Коли мене виписували (28 червня), Антонова З. М сказала що в Бодайбинському туберкульозному диспансері мене будуть далі лікувати, ‚Але там нема уролога! Ми напишемо, чим вас лікувати'...

До Бодайбо приїхав 6-го ввечорі (перед суботою) і до лікарні мене прийняли щойно 9 липня. Але незалежно від усіх перерв у лікуванні, термін лікування рахується від 29 січня 1979 року, коли мене покликали до лікарні з діягнозою: осередкова туберкульоза верхньої третини правого легеня. Після 9-місячного лікування в туберкульозній лікарні — або інвалідність, або ‚здоровий!' і ‚працездатний!'...

Ось я, 3 жовтня, і склав заяву Щелокову, щоб він дав дозвіл на довготривалу поїздку до спеціяльної установи (лікувальної, звичайно), наприклад, інститут туберкульози, що є в Москві, Ленінграді, Києві — для обслідування і лікування...

Сьогодні, 26 листопада, мене викликали в міліцію і запропонували познайомитися з відповіддю на мою заяву Щелокову. Відповідає начальник V відділення Іркутського управління внутрішніх справ підполковник внутрішньої служби Владіміров А. Д. (відповідь датована 16 листопада 1979 року, до Бодайбо надійшла 26 листопада 1979). Зміст: Мені призначене Бодайбо для відбуття заслання, і що мені вже раз дозволяли виїхати за межі району на термін 3-ох місяців до Іркутська. В справі лікування в Бодайбо належить звертатися до установи Міністерства здоров'я.

Після того запросили до начальника Бодайбинського міського відділення внутрішніх справ, капітана міліції Блінова Е. І. Той почав розмову атакуючим тоном: чому досі не працюю, чому відхиляюся від роботи, чому сиджу на утриманні дружини і т. п. ‚Звичайно, вам тепер протипоказана важка робота, але ми сподівалися, що ви самі возьметесь за легку роботу, а не будете використовувати свою хворобу, як засіб уникання роботи. Усі ми хворіємо, часто навіть важко, але ж працюємо. Ось я можу допомогти вам влаштуватися на роботу за спеціяльністю — інженером - економістом в гірництві, але ви все крутите відхиляєтеся від роботи вже рік і нагадуєте мені тих кримінальників, які вигадують різні „мастирки", симулюють різні хвороби щоб дістатися до лікарні. Ось кінчається вже рік вашого заслання, а ви ще й досі не працюєте і т. п. ...

Резюме: Завтра Блінов відлітає в моїй справі до Іркутська; повернеться післязавтра з остаточним рішенням. Я попросив його вияснити, за одним заходом, чи є можливість перевести контрольне обслідування мене (урологічне) в Іркутській обласній лікарні. На цьому ми розійшлися. Ага, він ще сказав, що наколи б я почав працювати відразу в січні, то в січні наступного року міг би поїхати у відпустку до родини, а так — неможливо.

Сьогодні, 3 грудня, після приїзду з Іркутська начальника (Блінова), ми продовжували нашу розмову... Розмова була спокійна, без атак. Виявляється, що я, за висновками бодайбинських лікарів, знову можу їхати на обслідування, але тільки до Іркутська! І знову буде не лікування, а півлікування і підганяння з боку МВД. Центральних клінік мені не бачити...

У цій хиткій ситуації я тримаю таку позицію: буду шукати за роботою; будуть ускладнення найти роботу мені під силу — звернуся про допомогу до міліції. Хочу сподіватися, що влаштування на якусь роботу допоможе отримати в січні 1980 року відпустку додому (а там, вже з власної ініціятиви, піду на обслідування до добрих спеціялістів, щоб дістати від них рекомендації відносно лікування). Надто спротивлятися проти моєї відпустки не повинні, бо ж не працював я цілий рік через хворобу. Так мені видається".

З телеграми від 30-го грудня 1979 року: „Відмовили сьогодні у відпустці через праценевлаштування".

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, що війна Етіопії зі Сомалією закінчилася ще 1978 року, бої між військовими з'єднаннями тих двох країн тривають далі. Етіопські офіційні джерела поінформували, що під кінець липня ц. р. відбулися криваві бої в пустині Оґаден 380 миль від столиці Етіопії Аддіс Абаби, в яких по обидвох боках взяли участь тисячі бійців із різними родами зброї, а етіопські частини ще й мали летунську підтримку. Згідно з тим повідомленням, отіопському командуванню вдалося заскочити сомалійців зовсім неприготованими й тому без великих втрат зі свого боку етіопські відділи вбили коло 1,300 сомалійських вояків і старшин та захопили чимало зброї різного роду.

Олімпіяда Української Молоді в Арґентині

/Величава маніфестація всеукраїнської солідарности./

Виявляючи протест, що українські атлети не мають змоги виступити на Світовій Олімпіяді під українським іменем і під її національмим прапором та для скріплення українського світового олімпійського руху, — українська молодь Метропольного Буенос Айресу влаштувала Олімпіяду Вільної Української Молоді, яка пройшла з надзвичайним успіхом, перетворюючися у величаву всеукраїнську маніфістацію для підтвердження відсутности українців у XXII Олімпіяді, яка той час відбувалася у Москві.

Стараннями молодечих організацій: Спілки Української Молоді, Українського Пласту і Організації Української Молоді та при всіх Українських організацій відбулася перша в Арґентині Олімпіяда Української Молоді, яку переведено успішно в днях 20-го, 26-го, і 27-го липня та 3-го серпня ц.р. на виховних оселях „Веселка" і „Калина".

Спеціяльна одноднівка

З датою 20-го липня 1980 р. появилася олімпійська одноднівка під назвою „Олімпійський Вогонь", що її видав Олімпійський комітет офсетною системою в українській і еспанській мовах. Брошура обіймає 40 сторінок друку, формату 28x22 цнт., у якій заподано програму Олімпіяди, відбитку олімпійський відзнак з відповідними поясненнями та орнаментальними прикрасами, — а також поміщено 44 пропагандивно-торговельні оголошення наших підприємців, що їх очолюють кооперативи „Фортуна" та „Відродження", співучасть яких покрила кошти друку.

Однострої та медалі

Усі змагуни, учасники молодечих організацій, брали участь у відповідних олімпійських одностроях, які мали спеціяльну олімпійську емблему з Тризубом та відповідні написи, що надавало учасникам дійсно спортово-олімпійського вигляду, та утривалилось у пам'яті усіх учасників.

Для нагод усіх категорій спорту випущено відповідні медалі — срібні та позолочені — розміром 45 мм. з відповідними написами, емблемою та датою, відзначаючи ступінь нагороди та рід спорту. Загально випущено 300 таких медалів, щоб мати запас для архівно-музейних цілей, а окремо видано також олімпійські відзнаки, щоб належно зафіксувати щю небуденну, а то й історичну подію у житті молодечих організацій.

Програма змагань

Програму, як рівнож її підготову проводив Олімпійський комітет, що його творили управи молодечих організацій, в якім були чинні п'ять комісій, як: Організаційна, Спортова, Пресова, Техічна та Фінансова, які діяли автономно під проводом ст. пл. Андрія Шаварняка, як голови, і сумівця Марка Кота — секретаря. Програма Олімпіяди проходила у днях 20-го і 27-го липня на просвітянській оселі „Веселка", 26-го липня відбувалися змагання в домівці „Пласту", а закінчення та роздача нагород відбулася 3-го серпня ц.р. на оселі „Калина", яка є власністю Т-ва „Відродження".

Змагання переводилися у таких ділянках спорту: футбол, гендбол, відбиванка, нюколь, кошиківка, пельота аль сєсто і пінг-понг, а також всі роди легкої атлетики, як біг естафетою, скоки та перегони. В футбольних змаганнях брало участь сім окремих дружин, дві СУМ і по одній від Пласту, СУМ та семінаристів, та дві дружини юнаків. Окремо були три дружини дівчат, які змагалися у відбиванці, кошиківці та легкоатлетиці, а були також дружини юнаків, які змагалися у відбиванці та пінґ-понґу. В легкоатлетиці брало участь шість гуртків поділених за їхнім віком, а загально в цілій Олімпіяді взяло участь 170 уніформованих змагунів, — членів СУМ, Пласту, ОУМ та семінаристів Єпархіяльної Семінарії в Буенос Айресі.

Величаве відкриття

Офіційне відкриття Олімпіяди відбулося дня 27-го липня ц.р. на оселі „Веселка" при участі 200 уніформованих змаґунів та їхніх впорядчиків, численних делеґацій усіх наших організацій та надзвичайного, на наші відносини, числа публіки зі всіх довколишніх місцевостей. В окремій дільниці просторої „Веселки" установлено відповідну трибуну, що її випозичила управа міста, а також залога цієї округи прислала військову оркестру.

Бравурний настрій для відкриття Олімпіяди внесла оркестра, появу якої в парадній військовій формації публіка приняла впрост, оваційно, і вона зайняла призначене їй місце на відповідній відстані навпроти трибуни. На трибуни зібралася почесна Президія, до якої запрошено голів, представників організацій та пресу, як рівнож делеґацію міської управи. Під ритмічні-маршові звуки оркестри на площу перед трибуною в парадній позі вмаршували 22 прапороносці різних організацій, над якими повівали національні прапори Аргентини і України, а між ними крок позаду сумівка Христя Мороз несла прапор з олімпійською емблемою на тлі тризуба, появу яких публіка сприймала оваційно. Вслід за ними вмаршували на дальшу частину площі шість окремих відділів молоді зі своїми впорядчиками, щоб опісля мати змоґу провести дефіляду перед трибуною та шпалірами уставленого громадянства.

Врочистість відкриття започатковано запаленням олімпійського вогню у спеціяльній „урні", що її приміщено у належній віддалі перед трибуною; запалення олімпійського вогню перевело трьох юнаків естафетним бігом з горіючими смолоскипами, яких публіка сприяла спонтанною бурею оплесків. Кульмінаційною точкою відкриття було виконання національних гимнів — арґентинського і українського, що їх виконала оркестра в супроводі співу всіх присутніх. Опісля проведено Олімпійське приречення для змагунів, а згодом були промови. Започаткував їх голова УЦРепрезентації В.Котульський, а потім голова Центральної „Просвіти" В.Косюк, а на закінчення промовляв голова Олімпійського комітету ст. пл. Андрій Шаварняк, привітавши присутніх еспанською мовою, вияснив ціль та програму запляновані Олімпіяди.

Полева Служба Божа

На „площі Слави" перед пам'ятниками; С.Петлюри, Є.Коновальця, Т.Шухевича-Чупринки і С.Бандери, на щоглах якої маяли великих розмірів — прапори — арґентинський і український, споруджено полевий вівтар з хрестом та свічками, прикрашений вишивками, зеленню та квітами, перед яким великим півколом уставилися 22 прапороносці, які попередньо брали участь у відкритті, а вслід за ними півколо створила уніформована молодь, а далше колони правого боку парадне місце заняла військова оркестра, яка перед Службою Божою і після її закінчення виконала кілька точок з релігійною тематикою т.з. „музіка сакра", закінчивши знову бравурними маршовими строфами, коли молодь і публіка відходила на обідну перерву, що її зорганізовано в іншій частині просторої „Веселки".

Полеву Службу Божу відправив о. Юрій Мельничин, ЧСВВ, який сказав також відповідну проповідь, а під час Богослуження співав імпровізований хор під проводом дириґента В. Василика. Перед Службою Божою при звуках військової сурми і схиленням прапорів вшановано пам'ять полеглих Борців за Україну!

Після обідної перерви на спеціяльно приготованих спортових площах „Веселки", відбулися різнорідні спортові змагання, які продовжувалися також у днях 26-го, 27-го липня, а закінчено їх 3-го серпня на Оселі „Калина".

В.Данилишин

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

Про матуру...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

ської мови. І я це зробив. Питаючи одну ученицю, яка мала і задачу і оцінку з української мови дуже добрі — я її трохи „потиснув" із тяжчого матеріялу, і вона не давалася, відповідала спочатку спокійно, пізніше почала денервуватися і аж злісно відповідала, вийшовши переможницею. При оцінці я сказав, що вона може мати дуже добру оцінку. На це візитатор Білинкевич сказав: — Так, це дуже добре, навіть плюс дуже добре. Я бачив, як ви їй завдавали доволі трудні питання, на які вона відповідала навіть зі злістю, бо певно чула вже від товаришок, що ви лагідно питаєте.

•

І ще одна матура в Самборі 1942 року, коли до зеленого стола засіли 150 учителів, які вже вчили під час першої большевицької інвазії, але не мали матури. Вони відбули місячний курс при вчительській семінарії в Самборі під час ферій і сідали здавати матуру. Згадую про це тому, бо це була нечувана матура. Були чотири предсідники, між ними німець д-р Ман.

Матура відбувалася при чотирьох столах в окремих місцях. Я сидів і до мене підходили учителі, яких я так питав, що першого дня випитав сто п'ять, а другого до першої години в полудне — 45. Признаюся, що я курив під час іспиту, і коли я встав, то мені так закрутилося в голові, що довколо танцювали стіни...

•

І ще була одна матура в Самборі, і то в міській ратуші, бо всі школи зайняли були німці. Під час цієї матури, почувши постріли, я пішов до вікна. Там побачив, що на ринку німці розстріляли наших членів УПА. Це було 1943 року.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ
17-го СЕРПНЯ 1980 Р.

Пассейк, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка — 42-го Відділу УНСоюзу відбудуться в неділю, 17-го серпня, о год. 2-ій по полудні в УНДомі при 237 Hope Ave. Просимо всіх членів взяти участь. Чеки (дивіденди) всі члени повинні відібрати по зборах до 20-го жовтня 1980 р. після 20-го всі чеки будуть відіслані до Головної Канцелярії.

В. Марущак — рекр. секр.